

Jeffrey D. Sachs, Columbia Üniversitesi'nde Yeryüzü Enstitüsü Direktörü ve Binyıl Sözü STK'nun Eş Kurucusu'dur. Yeryüzü Enstitüsü ve Binyıl Sözü, Öğrenmek İçin Bağlan Girişimi'nde Madonna ve Ericsson ile birlik olmaktadır.

Prof. JEFFREY D. SACHS

Beş Kolay Adımda Kalkınma Yardımı

Yaklaşık **bir milyar yoksulluk çeken insan hâlâ temel sağlık hizmetlerini alamazken**, toplam miktar yılda 40 milyar dolar civarında. Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği ve Japonya dâhil yabancı bağışçılar, yılda bu tutarın üçte biri kadarı katkıda bulunuyor, yani kabaca 14 milyar dolar. Böylece yıllık mali açık 26 milyar dolar civarında oluşuyor. Bu kadar para ile her yıl milyonlarca anne ve çocuğun canları kurtulurdu.

Her ülkenin, ister zengin olsun ister yoksul, güvenli çocuk doğumu, beslenme, aşılama, sıtma kontrolü ve klinik hizmetleri içeren genel temel sağlık hizmetlerini sağlaması gerekir. Her yıl önlenemez veya tedavi edilebilir koşullar yüzünden yaklaşık 9 milyon çocuk ve hamilelik sırasındaki komplikasyonlar yüzünden yaklaşık 400 bin kadın ölüyor.

Bu ölümlerin neredeyse tamamı, dünyanın en yoksul ülkelerinde gerçekleşiyor. Bu ölümleri durdurmak yalnızca bu çileyi azaltmakla kalmaz, aynı zamanda yoksulluk çeken ve istikrarsız toplumlara ekonomik refah da getirir.

Bunu gerçekleştirmenin önündeki en büyük engel, kişi başına maliyetin çok düşük olmasına karşın en yoksul ülkelerin genel temel sağlık hizmetlerini karşılamıyor olması. Aşılamalar, modern ilaçlar, son teknolo-

ji ürünü tanılama, cep telefonları ve başka yeni teknolojiler kullanan genel temel sağlık hizmetleri artık son derece etkili ve en yoksul ülkelerde kişi başına yılda 54 dolar maliyeti ile çok ucuz.

Yine de çok düşük gelir düzeyleri yüzünden en yoksul ülkeler kendi ulusal bütçelerinden ancak 14 dolar civarında pay ayırabiliyor. Yılda kişi başına kabaca 40 dolarlık dışarıdan mali yardım gerekiyor. Yaklaşık bir milyar yoksulluk çeken insan hâlâ temel sağlık hizmetlerini alamazken, toplam miktar yılda 40 milyar dolar civarında. Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği ve Japonya dâhil yabancı bağışçılar, yılda bu tutarın üçte biri kadarı katkıda bulunuyor, yani kabaca 14 milyar dolar. Böylece yıllık mali açık 26 milyar dolar civarında oluşuyor. Bu kadar para ile her yıl milyonlarca anne ve çocuğun canları kurtulurdu.

Bu, zengin ülkeler için fazla bir para değil ama toplamayı başaramıyorlar. En bariz, ölümcül hastalıklarla mücadele etmeleri için yoksul ülkelere küresel yardım girişimi olan Küresel AIDS, Tüberküloz ve Sıtma İle Mücadele Fonu da bulunuyor. Küresel Fon, çaresiz bir şekilde para sıkıntısı çekiyor ancak Obama idaresi ve diğer hükümetler mali gereksinime bir tepki vermiyor.

BANKA KÂRLARINA ULUSLARARASI BİR VERGİ GETİRMENİN ZAMANI

Zengin ülkeler bu parayı kolayca toplayabilirdi. İlk olarak ABD, yılda yaklaşık 100 milyar dolara mal olan Afganistan'daki pahalı ve başarısız savaşına son verebilirdi. ABD bu 100 milyar doların çok küçük bir bölümünü Afganistan için kalkınma yardımı olarak verseydi, savaşın harabeye çevirdiği o ülkeye barış ve istikrar getirmede çok daha fazla başarılı olurdu. Sözelimi ABD her yıl kalkınma yardımı için 25 milyar, küresel sağlık için bir 25 milyar daha verebilir ve yine de her yıl 50 milyar do-

lar tasarruf edip ABD bütçe açığını azaltabilirdi. Afganistan ve bu sayede ABD çok daha güvenli, dünya çok daha sağlıklı olurdu ve ABD ekonomisi bundan inanılmaz derecede fayda sağlardı.

İkinci bir yaklaşım; spekülasyon işlemlerden aşırı kâr elde eden büyük uluslararası bankaları vergilendirmek olurdu. Dünya ekonomisini neredeyse enkaza çevirdikten sonra bile, ABD hükümeti Wall Street'i şımarttı ve korudu, geçen yıl muazzam kâr rakamlarına geri dönmelerini sağladı. Belki 50 milyar dolar kâr ettiler. Bankacılar kendi kendilerine yine devasa ikramiyeler verdiler, 2009 için 20 milyar dolar. Bu paranın, kesinlikle onu hak etmemiş bankacıların yerine, dünyanın en yoksul insanlarına gitmesi gerekirdi.

Her yıl onlarca milyar dolar getirecek, belki uluslararası mali işlemlere konmak üzere, banka kârlarına uluslararası bir vergi getirmenin zamanı geldi. Gelişmekte olan ülkeler böyle bir vergi için bastırırken, ABD ve diğer ülkeler tarafından bankacılarını korumak için ileri sürülen zayıf bahaneleri kabul etmemeli.

EKSİK OLAN KAYNAK DEĞİL, HAYAL GÜCÜ

Üçüncü yaklaşım; dünyanın en zengin insanların daha fazla katkı elde etmek olur. Bill Gates, George Soros, Warren Buffett ve Jeffrey Skoll gibi bazıları zaten mega-hayırseverler ve dünyanın iyiliği için devasa miktarlar ayırıyorlar. Ancak diğer milyarderler henüz benzer bağışlar yapmış değil.

En son Forbes listesine göre, dünyada toplam net değerleri 3,5 trilyon dolar olan bin 11 milyarder bulunuyor. Bu, her bir milyarderin net değerinin % 0,7'si kadar katkıda bulunması halinde toplam rakamın yılda 25 milyar dolar olacağı anlamına geliyor. Bir düşünün, bin kişi, bir milyar yoksul insanın genel sağlık hizmetlerini sağlayabilir.

Dördüncü bir yaklaşım; her yıl Afrika'da milyarlarca dolar kazanan ama şirketin çevrimiçi raporlarından birine göre 2000-2007 yılları arasında Afrika'daki sıtma

kontrolü programları için yalnızca 5 milyon dolar harcamış ExxonMobil gibi şirketlere dikkat etmek olmalı. ExxonMobil, şirket tarafından ödenen lisans ücretleri veya kurumsal yardım bağışları şeklinde, kıtanın acil ihtiyacı olan temel sağlık hizmetlerinden çok daha fazlasını finanse edebilir ve etmesi de gerekir.

Beşinci olarak; Brezilya, Çin, Hindistan ve Kore gibi yeni bağışçı ülkeler, en yoksul ülkelere ve kendi ülkelerinin en yoksul bölgelerine bağış desteklerini artırmak için vizyona, enerjiye, ekonomik dinamizme ve diplomatik ilgiye sahipler. ABD ve Avrupa kendi üstlerine düşeni daha da ihmal ederse, gelişmekte olan ekonomiler bu boşluğu doldurabilir ve doldurur. Neyse ki bu yeni bağışçı ülkeler, Afrika'nın güvenilir ortakları haline gelmeye başladı.

Zenginler dünyası, daha fazlasını yapacak paraları olmadığını söylüyor ama eksik olan kaynak değil, hayal gücü. ABD, savurgan askeri harcamalarını yeni sağlık finansmanına yönlendirmelidir. Dünya, küresel bir banka vergisi uygulamalıdır. Milyarderler, hayırseverliklerini artırmalıdır. Petrol şirketleri daha çok vermelidir. Çin gibi yeni bağışçı ülkeler, geleneksel bağışçı ülkelerin bıraktığı finansman açığını kapatabilir.

Para orada duruyor. İhtiyaçlar acil. Mücadele, ahlak ve vizyonla ilgili.

Zenginler dünyası, daha fazlasını yapacak paraları olmadığını söylüyor ama eksik olan kaynak değil hayal gücü. ABD, savurgan askeri harcamalarını yeni sağlık finansmanına yönlendirmelidir. Para orada duruyor. İhtiyaçlar acil. Mücadele, ahlak ve vizyonla ilgili.

Telif Hakkı: Project Syndicate, 2010.

www.project-syndicate.org